



ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ

Η ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Η βραβευμένη με το Global Teacher Prize (2018) Αντρία Ζαφειράκου, Ελληνοκύπρια εκπαιδευτικός με έδρα το Λονδίνο, επιστρέφει με ένα βιβλίο και απρόσμενες συμβουλές για το ρόλο των εκπαιδευτικών μετά την πανδημία.

Από τη Λένα Παπαδημητρίου



Τέσσερα χρόνια μετά τη βράβευσή της από το Ίδρυμα Varkey, η Καλύτερη Εκπαιδευτικός του Κόσμου, η Ελληνοκύπρια καθηγήτρια Εικαστικών και Κλωστοϋφαντουργίας Αντρία Ζαφειράκου παραμένει... alive and kicking. Με τον φιλανθρωπικό οργανισμό «Φιλοξενούμενοι Καλλιτέχνες» που ίδρυσε το 2018, με τις ομιλίες της ανά τον κόσμο και με το πρώτο της βιβλίο για την τέχνη του διδάσκει («Δίδαξε μπορείς» από τις εκδόσεις Πατάκη) δεν κάθεται στιγμή. Μάλιστα τον ερχόμενο Μάρτιο θα συμμετάσχει σε ένα online event των εκδόσεων Πατάκη: «Είναι η πρώτη φορά που θα κάνω κάτι με Ελληνες εκπαιδευτικούς!» λέει με ενθουσιασμό. Τη συναντώ, μέσω Zoom, μέσα στην τάξη της στο πολυπολιτισμικό Κοινοτικό Σχολείο Αλπερτον στο Μπρεντ του Λονδίνου (το δήμο όπου το 33% των νοικοκυριών ζει σε συνθήκες φτώχειας), όπου εκτελεί και χρέη υποδιευθύντριας. Γεμίζει την οθόνη, έτσι καθώς είναι ακτινοβολούσα και μάχιμη.

Δεδομένου ότι ο πλανήτης μόλις βίωσε τη μεγαλύτερη εκπαιδευτική κρίση που έχει καταγραφεί ποτέ, ποια πρέπει να είναι η πρώτη μας προτεραιότητα;

Ο κίνδυνος είναι να μην αναγνωρίσουμε το τραύμα και τις προκλήσεις. Σε ολόκληρο τον κόσμο είμαστε όλοι τόσο ανήσυχoi με τις μαθησιακές απώλειες που το μόνο που μας απασχολεί είναι να αναπληρώσουμε τα κενά στην ύλη. Δεν συνειδητοποιούμε ότι το παιδί που είχαμε δύο χρόνια πριν δεν έχει καμία σχέση με το παιδί που έχουμε σήμερα, το οποίο έχει βιώσει την απομόνωση, τη σύγχυση, το χάος, έχει ανακαλύψει πολλά πράγματα, έχει πολλά ερωτήματα. Ούτε εγώ είμαι αυτή που ήμουν πριν από την πανδημία!

Κι όμως, όλοι και στην Ελλάδα επικεντρώνουμε στο ότι τα παιδιά έμειναν πίσω μαθησιακά.

Ναι, κι αυτό που με ανησυχεί είναι ότι πολλά σχολεία έχουν επιστρέψει στο: «Εχετε χάσει τόσα μαθήματα, ας αναπληρώσουμε γρήγορα». Οχι, αυτό που προέχει είναι να μην ασκήσουμε στα παιδιά καμία πίεση του τύπου: «Διαβάστε!», «Τρέξτε να καλύψετε τα κενά!». Οχι, το ζητούμενο σήμερα είναι η αναγέννηση, το καινούριο, η επούλωση των πληγών, η επανάκτηση των βασικών δεξιοτήτων που έχει ανάγκη ένας νέος άνθρωπος.

Μήπως η παγκόσμια εκπαιδευτική κρίση είναι και μια ώθηση για αλλαγή;

Η ομορφιά της πανδημίας είναι ότι έδωσε στις κυβερνήσεις την ευκαιρία να πουν «Ωραία, τι μπορούμε να αλλάξουμε; Τι μάθαμε στο διάστημα αυτό από τους γονείς και τα παιδιά; Τι λειτουργεί σωστά και τι όχι;». Δεν πρέπει, επ' ουδενί λόγω, να πούμε: «Ας επιστρέψουμε στα πράγματα, όπως ακριβώς ήταν». Γιατί κάτι που δεν δούλευε πριν, να δουλέψει τώρα;

Πείτε μου, δεν έχουν αυξηθεί σημαντικά οι ευθύνες των εκπαιδευτικών; Είστε συχνά οι μόνοι που γνωρίζετε τις συνθήκες στις οποίες ζουν τα παιδιά, οι πρώτοι που διαγιγνώσκετε αν ένα παιδί είναι, π.χ., θύμα ενδοοικογενειακής βίας. Ασφαλώς. Και η πανδημία τα αποκάλυψε όλα...

Θα λέγατε ότι έφερε το σπίτι μέσα στην τάξη;

Ναι, η πανδημία αποκάλυψε το σπίτι στο δάσκαλο κι αυτό ήταν συχνά πολύ στενάχωρο. Για να σας δώσω να καταλαβείτε, στη διάρκεια της καραντίνας μια μητέρα ήρθε με τα παιδιά της στο σχολείο μας και μου είπε: «Δεν ξέρω πού αλλού να

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

πάω, ο άντρας μου θα χτυπήσει εμένα και τα παιδιά, δεν θέλω να γυρίσω στο σπίτι!»! Η γυναίκα αυτή δεν αποτάθηκε ούτε στο Αστυνομικό Τμήμα, ούτε σε γιατρό, ούτε στα κέντρα κοινότητας του δήμου. Ηρθε στο σχολείο. Αυτός είναι ο νέος ρόλος του σχολείου κι αυτό που εμείς καλούμαστε να αναλάβουμε.

Στην Ελλάδα οι γονείς είμαστε εμμονικά προσκολλημένοι στις ακαδημαϊκές επιδόσεις. Τι μπορούμε να κάνουμε για να συνεισφέρουμε στη σχολική κοινότητα;

Πρέπει να σταματήσει η λογική «εγώ σου φέρνω τα παιδιά μου στην τάξη και από εκεί και πέρα η εκπαίδευση είναι αποκλειστικά δική σου ευθύνη». Δεν πρέπει το σχολείο και το σπίτι να παραμένουν δύο διαφορετικοί, ξέχωροι κόσμοι. Πρέπει το ένα να δουλεύει για το άλλο.

Οι γονείς υποδαυλίζουν την απαξίωση των εκπαιδευτικών; Σωστά! Και από που προέρχεται αυτή η απαξίωση; Από την ίδια την κοινωνία, από όλους εκείνους που θεωρούν ότι κατέχουν καλύτερα την εκπαίδευση. Από τις ίδιες τις κυβερνήσεις μας που έχουν χρέος να βρουν τον τρόπο να αλλάξουν τη νοοτροπία για το ποιος είναι ο ρόλος του δασκάλου. Αν θέλεις να διδάξω το παιδί σου, θέλω να επενδύεις σε αυτό. Γιατί, σας είπα, η δουλειά του εκπαιδευτικού δεν εξαντλείται στην τάξη. Έχει επεκταθεί στην ψυχική υγεία, στις σωστές δεξιότητες που χρειάζεται να μεταδώσεις, στο ρόλο σου ως μέντορα, συμβούλου, συνηγόρου των παιδιών.

Στο βιβλίο σας υποστηρίζετε ότι πρέπει να ενισχύσουμε τις διαφορετικές εθνικές ταυτότητες στο σχολείο προκειμένου να ενταχθούν τα παιδιά των μεταναστών. Μου το εξηγείτε; Ναι, ξέρετε, ένα τέτοιο παιδί ήμουν κι εγώ στη Βρετανία. Και οι δύο γονείς μου ήταν μετανάστες (η μητέρα μου από την Αρμόχωστο, ο πατέρας μου από το Γύθειο). Όταν πήγα στο σχολείο, η πρώτη μου γλώσσα ήταν τα ελληνικά. Έκανα προσπάθεια να συνεννοηθώ με τους δασκάλους μου, ενώ αγωνιζόμουν για καιρό να κατανοήσω ποια είναι η ταυτότητά μου. Ήμουν κι εγώ «bubble and squeak», όπως αποκαλούσαν τότε στην κόκνει διάλεκτο τους Έλληνες (από το ομώνυμο φαγητό, ένα τηγαντό μείγμα από λάχανο και πατάτες που κάνει πολύ θόρυβο πάνω στο τηγάνι). Πιστεύω λοιπόν ότι αν δεν είμαστε συμπεριληπτικοί, ο κίνδυνος γίνεται το διαφορετικό, «οι άλλοι». Ετσι τα παιδιά στις κοινότητες των μεταναστών μένουν απομονωμένα. **Πώς θα καταφέρουν οι εκπαιδευτικοί να αγκαλιάσουν τις διαφορετικές εθνικές ταυτότητες;**

Αυτό που δεν πρέπει να κάνουμε είναι να μεταφέρουμε στη διδασκαλία μας τις λεγόμενες «αυνειδητες προκαταλήψεις». Το ότι ένα παιδί είναι πρόσφυγας από τη Συρία δεν σημαίνει ότι δεν έχει τη δυνατότητα να κάνει κάτι. Κάθε παιδί είναι μια νέα αρχή, ένα νέο ανθρώπινο ον, απ' όπου και αν προέρχεται, ότι και αν το έχει επηρεάσει, κι εμείς με αυτό το υλικό θα δουλέψουμε. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, π.χ., υπάρχουν πολλές μελέτες περιπτώσεων (case studies) για μαύρα αγόρια από την Καραϊβική

“
Το ζητούμενο σήμερα
δεν είναι η αναπλήρωση
της ύλης, αλλά η
αναγέννηση και η
επιούωση των πληγών
που προκλήθηκαν.”

κί που μένουν μαθησιακά πίσω. Αν ξύσει όμως κανείς κάτω από την επιφάνεια, θα ακούσει σχόλια όπως: «Ο δάσκαλός μου δεν με κατάλαβε ποτέ». Κι αυτό γιατί το στερεότυπο που είχαν πολλοί δάσκαλοι είναι ότι τα αγόρια αυτά είναι γκάνγκστερ ή αλάνια του δρόμου που δεν ενδιαφέρονται να μορφωθούν. Ετσι προδικάζαν την πορεία τους.

Σας μεταφέρω ερώτηση από φίλη καθηγήτρια που εργάζεται σε «δύσκολο» Γυμνάσιο (με κρούσματα βίας κ.τ.λ.). «Πώς συνεχίζεις να προχωράς;».

Θα ήθελα πολύ να πάρω τη φίλη σας και να την ανεβάσω πάνω σε ένα βήθο. Πρέπει να φοράς πανοπλία υπερήρωα, όταν πηγαίνεις να εργαστείς σε σχολεία

και κοινότητες όπως αυτή. Γιατί ραγίζει η καρδιά σου με όσα βλέπεις. Και δεν βοηθάς παίρνοντας όλο το βάρος πάνω σου. Η απάντησή μου στο ερώτημά της είναι να έχει ως προτεραιότητα και τον εαυτό της. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να φροντίζουν την ψυχική τους υγεία. Να κατανοούν ότι αυτός ο μικρός στόχος που θέτουν για τον εαυτό τους και τους μαθητές τους κάθε μέρα στην τάξη είναι αρκετός. Μια μέρα τη φορά. Μια μικρή νίκη τη φορά. Τα παιδιά σε τέτοιες κοινότητες χρειάζονται πιο πολύ χρόνο, περισσότερη προσοχή και καθοδήγηση, έχουν διαφορετικά βιώματα και τραύματα. Ακόμα και ο τρόπος που τους μιλάμε πρέπει να αλλάξει και πρέπει να εκπαιδευτούμε σε αυτό. Οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε σχολεία με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι οι άγγελοι της κοινωνίας μας. Αυτοί είναι οι αληθινοί δάσκαλοι.

Πείτε μου ένα ανεκπλήρωτο όνειρό σας.

Εχω ό,τι χρειάζομαι. Εχω τα κορίτσια μου (την 11χρονη Αννα-Μαρία και τη 13χρονη Σοφία), τον άντρα μου Τζον (ο.σ.: μετανάστης κι αυτός, από τη Ζιμπάμπουε), τους γονείς μου, το σχολείο μου, τον φιλανθρωπικό οργανισμό μου και το brand «Andria Zafirakou» (ο.σ.: γελάει) με τις ομιλίες, το βιβλίο κ.τ.λ. Βρίσκομαι σε αυτόν τον πλανήτη για να υπηρετώ τους άλλους. Κι είμαι ευτυχισμένη με αυτό. mc



Περήφανη δασκάλα Εικαστικών με μαθητές της από το πολυπολιτισμικό Κοινοτικό σχολείο Άλπερτον στο υποβαθμισμένο Μπρεντ του Λονδίνου.